

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

28.1.2021

sara.kuitunen@eduskunta.fi

Suomen maakuntajohtajien lausunto Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle: Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Suomen maakuntajohtajien mielestä kestävän kasvun ohjelman elvytysrahat tulee kohdentaa kansallisesti tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti huomioiden koronakriisin aiheuttamat alueelliset vaikutukset. Elinkeino toiminnan elvyttäminen ja teollisuuden uudistaminen ovat oleellisia tekijöitä koko Suomen toipumisen näkökulmasta. Talous on saatava pyörimään nopeilla, järkevästi kohdennetuilla toimenpiteillä.

Maakuntajohtajat painottavat lausunnossaan digitalisaation vahvistamista, investointien vauhdittamista, TKI-toimintojen kasvattamista sekä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaamista, koska ne ovat vahvasti linkittyneet toisiinsa ja läpileikkaavat kaikki selonteon painopisteet. Ohjelman toimeenpanossa tulee huomioida rahoitusinstrumenttien muutostarpeet, vihreää siirtymää tukevat uudet välineet sekä maakuntien liittojen yhteensovittava rooli.

Tietoyhteiskunta ja saavutettavuus

Toimivat tietoliikenneyhteydet ovat digitalisaation toteutumisen perusta ja osaltaan tukevat myös vihreää siirtymää. RRF-rahoitusta on perusteltua käyttää tietoliikenneyhteyksien parantamiseen.

Saavutettavuuteen panostamista edellyttävät niin elinkeinoelämän toimintaedellytykset ja kilpailukyky kuin esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuus ja kustannusvaikuttavuus. Koronapandemia on aikaansaanut myös huomattavan siirtymän etätööhön, jonka seurauksena työssäkäyntitavat ovat muuttuneet. On panostettava etäpalveluiden kehittämiseen, niitä tukevien teknologioiden ja tietoliikenneyhteyksien kehittämiseen sekä etäpalveluiden käyttöönottoa edistäviin kokeiluihin.

Digitaalisuuden vahvistamiseksi tarvitaan sekä valokuitu- että 5G-verkkoja yhteyksien toimintavarmuuden, symmetrisyyden ja riittävän nopeuden turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa. 5G-verkko edellyttää tiheää tukiasemaverkkoa, joka puolestaan vaatii kiinteän laajakaistainfrastruktuurin. Vähintään 100/100Mt symmetrinen yhteys tulee olla saatavilla koko maassa.

Investointien vauhdittaminen

Investoinnit, esim. kiertotalouden vauhdittamiseksi, ovat suuria kokonaisuuksia, joiden kannattavuus on markkinoiden syntyvaiheessa heikko. Vihreä siirtymä puolestaan edellyttää nykyistä enemmän sähköä ja sen kotimaisen tuotanto- ja siirtokapasiteetin riittävyys ja kilpailukykyinen hinta pitää investoinneilla varmistaa. RRF-tuen käyttäminen niin julkisten kuin erityisesti yksityisten investointien vauhdittamiseksi on välttämätöntä.

Nettopäästövähennysten, kiertotalouden ja ilmastomuutokseen sopeutumisen tavoitteiden saavuttamiseksi investointeja tarvitaan pk-yritysten lisäksi myös suurissa yrityksissä. Painopiste on oltava niillä toimilla, joilla on merkitystä koko Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn näkökulmasta, ja joilla saadaan merkittävintä vaikutusta koko Suomelle.

Nopean elpymisen kannalta yrityslähtöiset hankkeet - ml. pääoman saatavuutta edistävät tukivälineet kuten pääomalinat ja takaukset - ovat vaikuttavimpia. Lisäksi RRF-rahoituksen tulisi mahdollistaa perusrakenteen investointituki yhtenä tuki-instrumenttina rahoitettaessa kuntien pienehköjä liikenteen investointihankkeita tai muita elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä parantavia infrastruktuurihankkeita.

Vientiteollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen

Vientiteollisuuden yrityksillä on suuri vaikutus Suomen kansantalouteen. Vuonna 2019 ne loivat suoraan ja välillisesti yli 46 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta ja toivat verotuloja yli 28 miljardia euroa. Viennin vahvistuminen nostaa Suomen uuteen kasvuun ja sitä kautta helpottaa myös julkisen talouden ahdinkoa.

Vienti perustuu TKI-toimintaan ja vahvaan osaamiseen. Tämän vuoksi kasvun esteenä oleva osaavan työvoiman puute tulee korjata. Koulutus- ja osaamistasoa tulee nostaa, niin toisen asteen ammatillisen koulutuksen kuin korkeakoulutuksen aloituspaikkoja pitää lisätä rahoituspohjaa vahvistaen ja koulutustarjontaa laajentaa. Lisäksi tarvitaan nopeita osaamista vahvistavia toimia kuten työelämälähtöistä täydennyskoulutusta ja maisteritutkintojen lisäämistä. Myös ulkomaisen työvoiman saatavuutta tulee helpottaa sekä edistää maahanmuuttajien ja ulkomaisten opiskelijoiden työllistymistä.

Myös julkisia TKI-rahoituspanostuksia innovaatiotoimintaan tulee nostaa merkittävästi elinkeinoelämän uuden kasvun ja jälleenrakentamisen vauhdittamiseksi. Uutta vastuullista liiketoimintaa saadaan tutkimuksen ja yritysten välistä yhteistyötä lisäämällä.

Rahoitusinstrumenttien kehittäminen

Olemassa olevien rahoitusvälineiden kriteerit ovat jossain määrin ristiriidassa kestävän kasvun ohjelman kanssa eivätkä kokonaan kata sen tavoitteita. Kestävän kasvun ohjelmassa ei esimerkiksi ole tarkoitus soveltaa alueellisia jakokriteereitä, kun taas osa nykyisistä rahoitusvälineistä sisältää vahvan alueellisen painotuksen. Nykyisissä rahoitusvälineissä ei myöskään ole esimerkiksi kiertotaloudelle omaa ohjelmaa.

Useat olemassa olevat rahoitusohjelmat edellyttävät myös kohtalaisen suurta omarahoitusosuutta, mikä on koronan vaikutusten vuoksi monelle organisaatiolle vaikeaa. Omarahoitusvaadetta tulee tässä poikkeuksellisesti tilanteessa pienentää, jotta mahdollistetaan kaikkien hyvin hankekokonaisuuksien ripeä käynnistyminen.

Maakuntajohtajat toteavat, että kestävän kasvun ohjelman toimeenpanon varmistamiseksi

- nykyisiä rahoitusvälineitä tulee käyttää ohjelman toimeenpanemiseksi hankkeiden vaikuttavuuden perusteella ilman alueellisia kiintiöitä
- nykyisten rahoitusinstrumenttien käyttökohteita tai -tarkoitusta tulee väljentää ja ottaa käyttöön uusi välineitä ohjelman kaikkien tavoitteiden, esim. kiertotalouden vauhdittamisen, varmistamiseksi
- hankkeisiin osallistuminen tulee olla mahdollista myös nykyistä pienemmällä omarahoitusosuudella
- rahoitusinstrumentteja tulisi kehittää siten, että ne mahdollistavat nykyistä helpommin kuntien, yritysten ja tutkimuslaitosten yhteiset hankkeet yli kunta- ja maakuntarajojen
- isojen yritysten mukanaolo ja rahoittaminen osana klusterien ja järjestelmäratkaisujen kehittämistä pitää mahdollistaa.

Maakuntien liittojen rooli ja rahoitusinstrumenttien yhteensovittaminen

Suomen kestävän kasvun ohjelman TKI-toiminnan, koulutuspolitiikan kokonaisuuden sekä alueellisten strategiaprosessien (ts. maakuntien liittojen maakuntaohjelmien valmistelun) tulisi kytkeytyä toisiinsa.

Maakuntien liittojen yhteydessä toimivat maakunnan yhteistyöryhmät koostuvat kuntien, valtionhallinnon, korkeakoulujen sekä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen edustajista. Ne varmistavat, että maakunnan kehittämis-toimet sovitetaan yhteen. Yhteistyöryhmillä on aluekehityslainsäädäntöön pohjautuva, merkittävä rooli. Tämä koskee mm. EUn EAKR- ja ESR-rakennerahastojen, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston, ReactEU-lisärahoituksen sekä oikeudenmukaisen siirtymän JTF-rahaston kautta tapahtuvaa rahoitusta.

Näin ollen maakuntajohtajat painottavat, että vaikka RRF-rahoituksessa ei tule olla ns. alueellisia kiintiöitä, maakuntien liittojen yhteydessä toimivia maakunnan yhteistyöryhmiä sekä ELY-keskusten ohella maakuntien liittoja on järkevää hyödyntää elpymisrahoituksen toimeenpanossa myös alueellisen vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Suomen maakuntajohtajien puolesta

Kari Häkämies
maakuntajohtajien puheenjohtaja